

CVETJE

z vertov sv. Frančiška.

Časopis za verno katoliško ljudstvo,
zlasti za ude tretjega reda sv. Frančiška.

S posebnim blagoslovom
Njih Svetosti papeža Leona XIII.,
Njih Prezvzišenosti kneza nadškofa goriškega
in prečastitega generaljnega ministra celega frančiškanskega reda
vrejuje in izdaja

P. Stanislav Škrabec,
mašnik frančiškanskega reda na Kostanjevici.

Vsebina 5 zvezka.

Po potresu	129.
Zgodba svetih gorkumskih marternikov VIII. pogl. Novo terpinčenje. Leonard spremi dva obsojena. Rauocelnik.	137.
Sveti rožni venec. Častitljivi del. I. Keteri je od smerti vstal.	141.
1. Vstajenje Kristusovo po bližnjih okoliščinah	144.
2. Posledice vstajenja in koristi za nas	147.
Mesečna duhovna samota. Mesec maj. Dopoldansko premišljevanje	149.
Popoldansko premišljevanje	153.
Sv. Alfjonz tolaži dušo v britkosti (Dalje in konec)	156.
Priporočilo v molitev	159.

V GORICI.
Hilarijanska tiskarna.
1895.

Nekoliko slovenske slovnice za poskušnjo.

(Dalje in konec.)

Izpustki, ki so nam v govorjenju domači, so opravičeni tudi v knjižni slovenščini; v takih primerih stoje torej enklitike natorno v začetku stavka in bi se reklo silo delati jeziku, ke bi jih hoteli drugam vtikati, kaker tudi res nihče ne piše v e s e d a nam. s e v e d a ¹⁾).

Ne sme pa po pravici stati enklitika na prvem mestu, kjer ni spred nič izpuščenega, ali bi se vsaj ne bilo imelo nič izpuštiti. Vender nahajamo v narodnih pesnih takih primerov jako mnogo; n. pr. Se kralj Matjaž oženil je . . . J i tako reče kralj Matjaž . . . Se turški baša zveseli . . . J o v drugo vkrog odplešeta . . . Se j e rodil en nov kralj. En kralj čez kralje vse, In tud' čez tebe, Herodeža! Se m u Herodež je namenil . . . J e Korlinca zgodaj vstala, In prižgala svetlo luč . . . B i bila duša kaj rekla, Pa njena vura je dotekla . . . B o m marširal čez planinco, S e—m oziral na dolinco itd.

V navadnem govorjenju bi se to reklo: Kralj Matjaž se je oženil . . . Kralj Matjaž j i tako reče . . . Turški baša se razveseli . . . V drugo jo odplešeta v krog . . . En nov kralj se je rodil . . . Korlinica je zgodaj vstala . . . Duša bi bila kaj rekla . . . Čez planinco bom marširal, v dolinico se bom oziral itd. — Ali z drugačnim glavnim povdarkom: Oženil se je kralj Matjaž . . . Tako j i reče kralj Matjaž . . . Razveseli se turški baša . . . Rodil se je nov kralj . . . Zgodaj je Korlinica vstala, ali: Vstala je Korlinica zgodaj itd. vsako v svojem posebnem pomenu.

Tudi naši stariši učeni pesniki imajo dovolj primerov enklitike na prvem mestu, n. pr. Vodnik: M i brazd'jo konjiči Za hajdo, pšenico . . . S e m po Ljubljani' Lepo poznan . . . J e Galian hraber Na Padu . . . Miha Kastelec: S e budijo Zvezdice, Perpihljajo Sapice . . . M e kapljica mika Tak svitla lepo . . . Jakob Zupan: S e lepša Iblana, Močvino suši, Bolj vedno poznana, Bolj vedno slovi . . . Prešeren: J e znala oblubit', j e znala odreči . . . S o berž perdervili se černi oblaki . . . B i spomnil njima zmago večno slavno . . . S e možu zdi, de gre le v smert kervavo . . . S e kralj in cesarica sta Že vender omečila . . .

Pesniki, narodni kakor učeni, so postavljali enklitike tako vsled metrične potrebe; poslednji bi se mogli na perve sklicevati v dokaz, da je to pri nas domače in torej opravičeno. Ali dandanašnji se vender ne bo lahko dovolilo, zlasti ne v višji poeziji, ki je le branju ali govorjenju namenjena, ne petju.

Ali tudi v prozi nahajamo v starih knjigah zadosti primerov enklitike na prvem mestu, ne da bi bilo pred njo kaj izpuščeno. Naj stoji tu najprej nekoliko zgledov iz Dalmatina. Ester 2 a: J e bil pak en Judovski mož v' Gradi Suzan . . .

¹⁾ V Ribn. se govori namestu s e v e' d e' tudi še: t ó' s e v e' d e'

CVETJE

z vertov svetega Frančiška.

XIV. tečaj.

V Gorici, 1895.

5. zvezek.

Po potresu.

Et ecce terraemotus — in glej, potres! — pač se niso menda še nikoli s takim strahom, s toliko britkostjo kaker letos ponavljale v naših krajih te besede velikonočnih cerkvenih molitev. Najveseliši prazniki leta, s kako grozo so nas naydali!

Mi nimamo namena popisovati tukaj, kar je znano zdaj po vsem omikanem svetu; tudi nočemo tožiti o škodi v našem tukajšnjem samostanu, ker se ne more primerjati, če tudi nekoliko občutna, z grozovitimi nesrečami v slovenskem glavnem mestu in njega okolici, posebej tudi s škodo v našem ljubljanskem samostanu in tamkajšni samostanski cerkvi. Ne moremo si pa kaj, da ne bi zapisali ob tako žalostni priliki nekoliko verst v tolažbo sebi in svojim dragim bravcem; morebiti ne bodo brez sadu, ako se bodo z dobro voljo brale in prevdarjale.

Pred vsem drugim moramo reči: Bog je pravičen. „Ako pravimo, da nimamo greha, motimo sami sebe in resnice ni v nas“ (1. Jan. 1, 8). „On nas je kaznoval za voljo naših hudobij — in on nas bo rešil za voljo svojega vsmiljenja“ (Tob. 13, 5). In

ke bi bili nedolžni kakor ravno kerščeno dete, mi bi morali vendar reči ponižno vdani: Bog je pravičen. — Ali: „kako neumevne so njegove sodbe in neizvedna njegova pota“ (Rim. 11, 33)! „Kogor namreč ljubi Gospod, njega kaznuje, biča pa vsakega sinu, kterega je sprejel“ (Hebr. 12, 6). Sam pravi v razodevenju sv. Janeza: „Jaz, ketere ljubim, svarim in kaznujem“ (3, 19). „In — ker si bil Bogu prijeten“, tako je rekel angelj Rafaelj Tobiji, „zato je bilo treba, da te je skušnjava skusila“ (Tob. 12, 13).

Se bolj ko starega, slepega Tobije nas pa spominjajo dogodki sedanjih dni vbozega nesrečnega Joba. Trije so mu zaporedoma naznanjali velike nesreče in še je tretji govoril, že je vstopil četerti: „Ko so tvoji sinovi in hčere jeli in vino pili v hiši svojega pervorojenega brata, se je vzdignil nanagloma silen vihar od strani puščave ter je potresel štiri voglé hiše, ki se je poderla in sterla tvoje otroke in vmerli so, in jaz sam sem vbežal, da ti oznanim“ (Job 1, 18. 19). — In vendar je bil Job „preprost in pravičen ter se je Boga bal in zderževal hudega“ (1, 1).

Kolika tolažba v naši sedanji stiski in britkosti! Bog nas pokori — ali zavergel nas ni; nasproti, on nas je sprejel za svoje, on nas ljubi s posebno ljubeznijo, zato nas tepe. Terpimorej terpljenje, ki nam ga je poslal. Saj je sam naš Gospod Jezus Kristus le s terpljenjem odrešil svet; kedo bi se čudil, če mora kristijan s terpljenjem se rešiti svojih slabosti in nepopolnosti; kedo bi ne sprevidel, da se more potentakem tudi cel narod povzdigniti do neke višje stopnje plemenitosti le s terpljenjem? Ker smo se že spomnili dveh zgledov iz stare zaveze, omenimo še iz nove keterega. Ako je namreč v stari to veljalo, ko so bili tudi dobri ljudje še zelo navezani na ta svet, ker je bilo upanje na večno zveličanje še jako nerazločno v megleni daljavi, koliko bolj mora to veljati v novi, ko Kristus povišan na križu z nepremagljivo močjo k sebi vleče vse najplemenitiše duše. On sam je pokazal mej prvimi svetemu Pavlu, koliko mu je treba za njegovo ime terpeti (Dj. ap. 9, 16); in sveti Pavel, posoda izvoljenja, pripoveduje naravnost (2. Kor. 11, 23 id.), v kako mnogih nadlogah je bil, večkrat v ječah, v ranah čez mero, dostikrat v

smertnih nevarnostih; od Judov jih je petkrat po štirideset eno menj dobil; trikrat je bil s šibami tepen, enkrat kamenjan, trikrat se je z ladjo potopil, noč in dan je bil v globočini morja itd. — Sicer je pa sploh vse „življenje svetnikov“ polno popisov velikega, nenavadnega terpljenja; ni nam jih treba daleč iskati. Denes, ko to pišem, obhaja katoliška cerkev god sv. Katarine Sijenske, „ene izmej najčudovitiših prikazni vesoljne zgodovine“, kaker jo imenuje neki pisatelj. Njeno življenje je šlo malo čez 33 let, pa kako je bilo prebogato z mogočnimi deli za cerkev in človeštvo! Knezi in kralji, kardinalji in papeži so poslušali besedo mladega dekleta ter se ravnali po njenih svetih. Njenim spisom, v najlepšem italijanskem jeziku zloženim, se čudijo do današnjega dne celo nekatoliški pisatelji. Kako jo je Kristus posebno ljubil, vidimo iz tega, ker ji je ko svoji nevesti podaril skrivnosten perstan ter zamenil celo svoje serce z njenim. Ali dal ji je tudi bolečine svojih svetih ran. Kaj je verhu tega še hudega prebila v svojem kratkem življenju, tukaj pač ne moremo razkladati; le sploh bodi povedano, da je Bog, kaker se bere, „v dežju kervi in ognja očistil njeno dušo“ in ko mu je slovesno darovala svoje življenje za sveto cerkev, je videla v prikazni, kako je nad njo (svojo cerkvijo) stisnil in ožél njeno serce, kaker se namočena goba ožme, in po osem tjednov dolgi bolezní je vmerla 29. malega travna 1380. — Kedo bi si upal terditi, da ta mogočna junakinja v svojih tolikih bolečinah ni bila srečna, da nebo ni „blagoslova rosilo na njena dela“?

Ali ne le posamezne svetnike ima odgajati sveta katoliška vera; čistiti in povzdigovati ima tudi cele narode. „Pojdite in učite vse narode in kerstite jih v imenu Očeta in Sinu in sv. Duha in učite jih deržati vse, kar koli sem vam vказal. In vidite, jaz bom z vami vsedni noter do konca sveta“ (Mat. 28, 19. 20). To so bile poslednje besede Kristusove na zemlji, in ni jih govoril zastoj. Aposteljni in njih nasledniki so slušali njegovo povelje ter hiteli oznanjat sveti nauk njegov na vse strani. Vže zgodaj je prišlo to veselo oznanilo tudi k našim očetom, ki so radovoljno sprejeli sveto vero ter jo ko najdražji zaklad zapustili svojim otrokom in otrok otrokom noter do našega rodu. Kristus, dobri pastir, je sprejel torej tudi nas mej svoje ovčice

in z nami je in ne bo nas zapustil, ne bo nas zaverigel. Saj je rekel sam: „Vse, kar mi je dalo oče, bo k meni prišlo, in tega, ki k meni pride, ne bom metal v un“ (Jan. 6, 37). Prepričani bodimo, ko dobri pastir, ko najboljši odgojevalec nas vodi po poti, ki nas edina more pripeljati do verha, do cilja, ki ga imamo ko narod v zgodovini človeštva. Ta pot je pot terpljenja, in nesreča nas vrača nanjo. Nesreča more biti tako v resnici prava in velika sreča!

V načertih previdnosti božje ima nesreča, kaker uče skušeni možje, tri dobre namene: kazen, očiščevanje, ojačevanje.

Vsako zadolženje vleče kazen za sebo, tako ali tako. Na kazen moramo misliti v prvi verstvi tudi v našem primeru. — Za katero zadolženje? Kar se tiče osebnega in posebnega, naj izpraša vsakedo sam svojo vest, in morebiti jih bo malo, ki ne bodo našli zadosti kazni vrednega. Vender pri tem ne smemo pozabiti tudi na neke splošne, tako rekoč narodne slabosti. Poslednja leta so se lahko opazovale mej nami Slovenci marsiktere ne ravno lepe prikazni, ki ne morejo biti po volji Božji; po eni strani nekako pomanjkanje terdne katoliške vere in premajhno spoštovanje cerkve in njenih služabnikov in poglavarjev; dalje še splošniše pomanjkanje kerščanske ljubezni in bratovskega sočutja in neplemenito ravnanje glede mož, ki imajo, kaker je lahko vsakedo prepričan, najboljše namene pri svojem truda in žrtev polnem prizadevanju; od druge strani, kaker bi bil prišel Kristus pravične klicat, ne grešnikov h pokori (Luk. 5, 32)! „Približevali so se pa k njemu cestinarji in grešniki, da bi ga poslušali. In mermrali so farizeji in pismarji govoreči, da ta grešnike sprejemlje in jê ž njimi“. (Luk. 15, 1. 2). — Nasproti sosedom drugih narodnosti ali sosednim narodom sploh bi se nam vtegnila morebiti po pravici očitati nekaka merzlota — meržnja upamo da ne, — nekako pozabljanje na vezi, ki nas vežejo ž njimi v višji celoti, cerkev in državo „Čemu skladati za svetega očeta? čemu zbirati za misijone v Afriki? kedo da nam kaj?“ tako se je menda govorilo ali pisalo nekod. „Primeroma dajemo mi mali slovenski narod gotovo največ za splošne dobre namene“, tako se je nekoliko ničemerno mislilo in morebiti tudi govorilo semtertja. — Ako vse to in še to in ono prav premislimo, ne vem, ali se ne bomo prepričali, da ni nezasluzena kazen, ki nas je zadela.

Vender pa skerbimo, da naša nesreča ne ostane le kazen;

glejmo, da doseže tudi svoj daljnji dobri namen. Bog nas je opomnil občutljivo, kaj smo. Kar kapljica na veji! Ne are, ne dneva ne vemo. kedaj nas pokliče Gospod, on, ki vsa naša lepa dela, vse naše izverstne vspehe lahko vniči v trenutku. Varni smo le, koliker nas on varuje; v njegovih rokah smo vedno in vedno. Tudi maloverni so priznali to po sili v strašni noči mej veliko nedeljo in pondeljkom. Semtertja so tiščali v cerkve, vsaj pripoveduje se tako, taki, ki jih sicer dolgo ni bilo videti noter; molili so ljudje, ki prej niso bili vajeni. In, hvala Bogu, tudi nekaj splošnih dobrih nasledkov se, kaker je videti in upati, vže prikazuje. Mej pretečimi razvalinami so potihnili menda več ali menj tisti obžalovanja vredni domači prepiri; stranke, zadete enako vse, so ponehale. O, da bi se pač v tako žalostnem času naučile te naše ljube stranke, kar bi jim bilo vsem, nobeni menj ko drugi, vedno potrebno, nobeni menj ko drugi dobro in koristno. In kaj je to? Resnica, pravica! Ljubimo resnico in pravico, ljubimo ji vsi enako, pa bo dobro vsem. Komu bi mogla prinašati pravo in stanovitno korist zmota in krivica? Nigdar nikomer ne. In resnica in pravica je vedno samo ena; kar je resnica in pravica za eno stran, to je resnica in pravica prav tako za drugo.

Vso resnico ve le Bog; človek je more vedeti samo toliko, koliker mu je tako ali tako Bog razodene.

Ali kje pa najdemo tisto resnico, ki nam jo je Bog razodel, ako ne v božjem kraljestvu? „Iščite torej najprej kraljestva božjega in njegove pravice, in vse to (drugo) Vam bo priverženo“ (Mat. 6, 33)!

Božje kraljestvo na zemlji pa, kje bi bilo najti, ako ne v cerkvi Kristusovi? „Po sadu se drevo spozna“ (Mat. 11, 23). „In Jezus je odgovoril in rekel: Moj nauk ni moj, temuč tega, ki me je poslal. Ako hoče kedo voljo njegovo spolnjevati, on bo poznal o nauku, ali je iz Boga, ali jaz sam od sebe govorim“ (Jan. 7, 17).

Prav to je najboljši dokaz resničnosti naše svete vere, namreč lastna skušnja. Kedor koli se je lotil živeti po veri Kristusovi, vsaki se je prepričal, da je ta vera dobra in prava. Na smertni postelji se ni še nihče kesal, da je bil katoliški kristijan; pa tudi v življenju bolj ko vse drugo, ali prav za prav edino vera Kristusova y resnici osrečuje človeka, ona mu lajša

in slajša vsako terpljenje, ona hladi in zdravi tudi najhujše bolečine.

Ali ne bi bilo mogoče, da bi se prav vsled nesreče, ki nas je zadela, na podlagi omenjene lastne skušnje v resnici zedinile vse tiste razne stranke, ki so si dozdej tako malo prijazno nasproti stale? Ali ne bi bilo mogoče, da bi se vsled te nesreče zbudila in vnela tudi ljubezen in vterdila pravica tako mej nami samimi, kaker mej našim narodom in sosednima na severu in jugu?

Pomislimo malo to: Mi smo se predramili k narodnemu življenju še le v sedanjem stoletju; ali smo smeli po pravici pričakovati, da nas bosta imela stara, vže davno omikana naroda, nemški in italijanski, kar čez noč za sebi popolnoma enake? Nam se zdi odriavanje krivično, ker nam zagotavljajo sedanje državne postave nekako enakopravnost; njim se zdi pa nasproti naše napredovanje na škodo njih starim zgodovinskim pravicam. Zgodovinske pravice enih so lahko in so dostikrat v resnici le krivice nasproti drugim; ali kedo razen Bog sam more čez noč spremeniti take reči? Zmota bi bila torej, ke bi bil kedo mislil, da nam je ljuba Avstrija le nekaka pisana mati, da so nam Nemci in Italijani ko taki brez pomiselka sovražniki.

V nesreči se spozna, kedo je komu prijatelj, kedo pa ne. In mi vidimo v teh britkih dneh v resnici ginjenega serca in solznih oči, da vbogi mali Slovenci vender le nikaker nismo sami sebi prepuščeni ali zaverženi.

Naš najboljši prijatelj, to je naš dobitljivi cesar, ki je poslal v nesrečno Ljubljano v prvih trenotkih zdatno pomoč. Vlada je dala nato brez zamude, kar se je prosilo, in državni zbor je kmalu soglasno priterdil vsemu, kar bo po okoliščinah potrebno. S tem se nam je pokazala Avstrija domovino, ki smo ji dolžni vso ljubezen. In Dunaj se je izkazal vredno glavno mesto take države, res ne le nje glava, tudi nje serce. Pa tudi vsi avstrijski narodi imajo z nami veliko vsmiljenje ter nam pošiljajo v obilni meri milih darov, brez razločka, Nemci in Italijani kaker Slovenci.

Po pravici se sme hvaležno povdarjati, da je bil mej vsemi župani avstrijskimi prvi župan goriškega mesta, ki je pozval svoje italijanske someščane z gorečimi in sočutnimi besedami porušeni Ljubljani na pomoč in berž prvi dan potem ko se je nesreča zvedela več sto goljdinarjev mogel tja poslati za

pervo potrebo. Mej prvimi je bilo tudi, kar nas je posebno gnilo, glavno mesto daljnje Bukovine, Černevec. In zdaj beremo vsak dan naznanjene lepe darove od vseh strani.

Hvala najprej Bogu, ki je odperl naši ljubljani Ljubljani toliko dobrih vsmiljenih src — brez dvojbe dobe svoj delež tudi drugi silno poškodovani kraji v obližju nesrečnega mesta. Hvala torej najprej Bogu, pa hvala preserčna potem tudi blagim dobrotnikom! — tako moramo klicati po pravici vsi Slovenci in vsi smo dolžni tudi djanski povračevati ljubezen, ki se nam izkazuje. Pa kako? Verhu molitve najprej pač s pomnoženo, podvojeno vdanostjo do cesarja in države; potem pa mislim da tudi z dostojnim spoštovanjem vseh narodov, ki z nami skupaj prebivajo v tej državi. Res sicer naši dobrotniki ne smejo in ne morejo pričakovati, da bi se Slovenci zato odpovedali pravicam, ki gredo nam in našemu jeziku po natorni in državni postavi; ali vender bo jako modro, ako si bomo prizadevali za nje z nekako dobro premišljeno zmernostjo in le v plemeniti obliki, radovoljno priznavajoč resnične prednosti, ki jih imajo pred nami naši stariši in mogočniši sosedje. Koliker zderžnišim nam pa grebiti glede unanjih vspehov, s toliko večo močjo delajmo za svoj notranji napredek. Ta nam bo prej ali potlej primeren unanji vspah pridobil sam ob sebi. V omiki in uravnosti visoko stoječ, če prav majhin narod bodo spoštovali naposled, koliker je dobrih mej njimi, tudi mogočniši sosedje; naš vpliv, opert na terdno podlago, bo rastel tako, da ne bo nikomer na škodo, nikomer dobremu v spotiko. Res je to visok namen, ki se ne da doseči v skoku. Ali po nesreči rastejo moči v tej meri kaker se bolj in bolj rabijo, bolj in bolj napenjajo, da se popravi škoda, ki jo je napravila nesreča.

In to je, kaker smo rekli, nesreče tretji sad, da okrepčajojači, vterdi človeka, pa tudi cel narod — seveda, ako ni tako nezmerzna, da bi ga kar poterla in vničila.

Naša nesreča je velika; vender ne tolika, da bi nam bilo obupati. Z lizbonskim in z grozovitimi amerikanskimi potresi se ljubljanski vender le po pravici ne more primerjati. Slovenski narod bo z božjo in dobrih prijatelov pomočjo ter lastno radodarnostjo, pridnostjo in ščedljivostjo popravil škodo; Ljubljana bo vstala iz razvalin lepša kaker je kedaj bila in v nji bo prebival, upamo, skušen, očiščen in ojačen rod, ki bo v edinosti in bratovski ljubezni mej sabo delal za povzdigo slovenske omi-

ke v korist lepe avstrijske države in koliker toliko vsega človeštva.

Ali v ta namen je zdaj seveda najprej treba, da vsi tisti Slovenci, ki jim je prizanesla šiba potresa, brez obotavljanja dajo, kar največ morejo, v pomoč ponesrečenim. To ni le dober svet, ki bi se smel preslišati, to je prava in vestna dolžnost, verska in narodna ob enem. Dobro premislite torej, dragi bravci, tudi Vi besede sv. pisma: „Dobra je molitev z postom in miloščina bolj ko zaklade zlata spravljati, ker miloščina rešuje smerti in ona je, ki briše grehe in pomaga najti milost in večno življenje. — Miloščina reši svega greha in smerti in ne pusti duši v temo iti. V veliko zaupanje bo pred najvišjim Bogom miloščina vsem, kateri jo dajejo.“ Tako beremo v Tobijevih bukvalah (12, 8. 9; 4, 11. 12). Jezus Kristus sam pa pravi: „Blager vsmiljenim, ker bodo vsmiljenje našli“ (Mat. 5, 7). In te besede našega Gospoda in zveličarja se izpolnjujejo očitno tudi nad nami. Sè vso ponižnostjo sicer, ali vendar smemo, menim, po pravici misliti, da so ravno mnogi mili darovi, ki so jih Slovenci že dolgo let pošiljali v dobre namene na vse strani, po previdnosti božji odperli vsmiljena serca tudi nam, da se zdaj tudi v naši potrebi stekajo na kraj nesreče od vseh krajev obili darovi. Vendar nas seveda to ne odvezuje od dolžnosti, da si pomagamo sami, koliker le mogoče. Res so že mnoge občine, katerih šiba ni naravnost zadela, hvale vredno storile svojo dolžnost. Prepričani smo, da jo bodo storile tudi vse druge po svojih najboljših močeh, in ne samo enkrat za vselej, temuč toliko krat, kolikerkrat bo še treba, da bo, koliker sploh mogoče, vse spet v starem redu. Od drugod bodo ponehali počasi doneski, iz domačih krajev ne smejo ponehati, dokler ne bodo popravljene vse hiše in kočje vbožnih prebivavcev v mestu in po deželi, pa tudi vse hiše božje, ki so poškodovane.

Mnogo mnogo bo zidanja in prezidavanja in, kaker pravimo, kedor le količkaj more, naj pomaga sè svojim milim, če prav malim darom. Kedor pa tega res ne more, nekaj vendar le more, kar ni menj potrebno. Nikar ne pozabimo namreč besed sv. pisma, ki pravi: „Ako ne bo Gospod zidal hiše, bodo zastonj delali, kateri jo zidajo; ako ne bo Gospod varoval mesta, zastonj čuje, kedor ga varuje.“

(Ps. 126, 1). Varstva Gospodovega torej, tega bo treba bolj ko vsega drugega. In to je zagotovljeno tem, ki ga stanovitno prosijo. „Prosíte, pa se vam bo dalo, iščíte, pa boste našli, terkajte, pa se vam bo odperlo. Zakaj vsaki, kedor prosi, prejme“ (Mat. 7, 7. 8). Prosimo torej Boga vsi skupaj; to miloščino, miloščino molitve, daje lahko tudi vbožec, ki ne more dati druge.

Molimo! Šibe potresa nas reši, Gospod! Sliši naše zdihovanje, Oče nebeški, ki se ne veseliš pogube teh, ki žive. Ozri se na ljudstvo, ki v stiski in težavi pri Tebi išče pomoči, milostno vsliši naše prošnje, vstavi naše solze. Saj nam je rekel tvoj ljubi Sin, naš Gospod in Bog Jezus Kristus: „Ako torej vi, ki ste slabi, vendar znate dobre darove dajati svojim otrokom, koliko bolj bo vaš Oče, ki je v nebesih, dođro dal tem, ki ga prosijo!“ (Mat. 7, 11). Prosimo te torej, Oče ljubi naš, na besedo tvojega Sinu te milo prosimo, prizanesi nam po svojem neskončnem vsmiljenju in pošlji nam svojega svetega Duha, tolažnika najboljšega, da nas potolaži v naši veliki britkosti, da napolni naš um z modrostjo iz z močjo naše ude in našo voljo, da vsaki posebe in vsi skupaj, kaker Ti sam hočeš, tako dopolnimo nalogo, ki si nam jo dal na zemlji, živeči vedno v lepi ljubezni do bližnjega in iz serca hvaležni vsem dobrotnikom, ki si nam jih naklonil milostno, dokler ž njimi skupaj po tem vbozem življenju k Tebi pridemo v boljšo domovino, kjer ne bo potresa, „in smerti ne bo več, niti žalovanja in kričanja in bolečine“ (Razod. 21, 4), „ampak Ti, Gospod, nam boš več na luč, ti naš Bog naša slava“ (Iz. 60, 19). Amen, amen, amen!

Zgodba svetih gorkumskih marternikov.

(P. A. M.)

VIII. POGlavJE.

Novo terpinčenje, — Leonard spremi dva obsojena na morišče. — Rano-celnik obišče jetnike.

Drugi dan so imeli jetniki po dnevi še precej mir, po noči so pa prihruli v ječo pijani vojščaki. Mej njimi je bil popolnoma pijan neki Frizlandec, vodja enega oddelka. Ko se je bil naveščal ta surovi človek sè svojimi nič boljšimi tovariši ostudno

zaničevati duhovnike in redovnike, je stopil pred nje ter rekel; „Jaz hočem, da vsi eden za drugim napihnete svoja lica.“ Pričeti je vказal enemu frančiškanku in potem so mu sledili drugi po versti. Nato je vdaril vsakega dva ali trikrat s toliko silo po lici, da je ubožcem pritekla kri iz ust, nosa, da celo iz oči in obrazi so jim močno otekli. Nekoliko jetnikov se je bilo poskrilo v neko lino za streljanje in tako so ušli tem nečloveškim rabeljnom. Enako se je srečno izešlo ta večer onemu vže omenjenemu strahopetnežu, ki se je tako silno bal terpljenja in tudi ni dosegel marterniške krone. Na vso moč se je prilizoval tistemu surovežu, mu poljubil roko in dal še ostali denar, ki ga je imel pri sebi. Tako nevredno obnašanje ga je rešilo terpljenja. Vsi drugi pa so morali prestati grozovitost tistega divjaka, ki se je potem drugi dan prav mogočno bahal pred mestnim županom, kako serčno in junaško se je obnašal po noči v ječi. Tako kaker ta Frizlandec so ravnali vojščaki z jetniki skoraj vsaki dan, posebno po noči. Ko so se zvečer dobro napili, so prišli v ječo kratek čas si delat in razveseljevat se s tem da so martrali jetnike. Včasih so se kar verstili. Ko se je ena derhal naveličala, je prišla druga. Ako je prišel kak ptujec v grad, so mu vojščaki ko neko posebno čast skazali s tem da so ga peljali k jetnikom, kjer je mogel poslušati in gledati, kako so jih zaničevali in martrali, dovoljeno mu je tudi bilo na poljuben način zmaščevati se nad jetnikom, ki ga je bil morebiti prej kaj razžalil.

Tako se je prigodilo, da je prišel enkrat v ječo jetnike zaničevat neki francoski vojščak. Eden frančiškankov, ki je bil rojen Francoz in ki tudi ni dosegel marterniške krone, je mislil, da mu bo mogel kaj pomagati ta njegov rojak, zato ga nagovori francosko: „Jaz sem tvoj rojak.“ Vojščak pa odgovori: „Je li to res?“ Na to zahteva nož in nadaljuje: „Ker si moj rojak, ti hočem odrezati nos in ušesa in za posebno čast pervega te obesiti.“ Da bi ga ne pustil brez vsega znamenja, ga je z nožem dregnil v lice.

Mej drugimi hudobijami so storili ti divjaki tudi to. Izbrali so vže bolj stare duhovnike, iz zaničevanja pred nje pokleknili kaker bi se hoteli po navadi katoliške cerkve spovedati svojih grehov, ter jim začeli praviti najostudniše reči. To zasramovanje so spremenili kmalu v grozovitost in pričeli pretepati častitljive

starčke. O njih veljajo besede preroka: „Obličje duhovnikov niso spoštovali, in stari se jim niso smilili.“ (Jer. žal. pes. 4, 16.)

Mej takim nečloveškim ravnanjem in pretepanjem je rekel frančiškan p. Vilehad, devetdesetleten starček, pri vsakem vdarcu: „Deo gratias!“ (hvala Bogu). Pobožni mož je namreč sam pri sebi mislil, koliko milost mu skazuje Bog, ki ga pusti terpeti zaničevanje in pretepanje za katoliško vero. Vže davno pred njim je to kot veliko milost božjo spoznal sv. Ignacij, ki je grozovite martre, s katerimi so ga martrali divji vojščaki, imenoval „podučenje.“ Enako je mislil tudi sv. Ciprijan, ki je vesel vskliknil „hvala Bogu,“ ko je zvedel, da je obsojen k smerti. Ko se je bil eden onih ničvrednih hudobnežev tako hinavsko spovedal, je vprašal patra: „Častivredni! kaj pravite o tem, kar sem se spovedal.“ Vilehad mu krotko in ljubeznjivo odgovori: „Moj sin, jaz hočem za te moliti h Gospodu Bogu.“ V resnici svet in moder odgovor! Zakaj, da se ozdravi taka objokovanja vredna bolezen, kaker je bila ta tega zaslepljenega nesrečneža, ni boljšega pripomočka, kot stanovitna molitev pravičnega. Toda ta odgovor je spravil onega človeka v največo jezo. Ves iz sebe je bil in kričal: „Kaj! ti hočeš za me moliti?“ Kaker divja zver je planil na dobrega starčka ter ga tolkel s pestjo po obrazu in glavi, da ga je skoraj vbil. Brezbožnež je zaničeval molitev svetnika; kaker blazen je pehal od sebe zdravnika. Mej tem pa častitljivi starček ni nehal ponavljati lepih besed: Deo gratias! O srečni starček! Za vse martre si bil pripravljen, proti vsem hudobijam brezbožnih si se branil le s poterpežljivostjo; tako goreče si spolnoval evangelijsko popolnost, cilj tvojega stanu, tako malo si mislil na maščevanje, da si za svoje sovražnike le molil in zahvaljeval Boga za vse! Naj bo to zadosti o tem ponočnem terpinčenju marternikov.

Potrebno je, da zdaj povemo, zakaj je bil iz ječe spuščен župnik Leonard in kako ga je pozneje zopet v ječo spravila zvižaja in nezvestoba nekaterih hudobnežev.

Povedali smo že, da so bili meščani iz grada izpuščeni, le dva sta morala ostati, ker sta se, kaker so terdili, pregrešila zoper heze.

Eden od teh se je imenoval Teodor Bomer in drugi Arnold Kenig. Pervi je imenoval heze, ko so se po vodi peljali mimo gradu, roparje kelihov in oskrunjevalce tempeljnov; drugi je v kraljevem imenu vojščake nabiral po bližnjih krajih. Oba pa sta

bila zvesta Bogu in kralju. Iz teh vzrokov sta bila obsojena na viselice, ketere so postavili na tergu sredi mesta. Kazen se je imela izvršiti 30. junija. Rada bi bila vmeria v pravi katoliški veri in zavoljo tega sta želela, naj bi ju spremljal na zadnji pot, katoliški duhovnik. Neki meščan je prosil Marina, poveljnika hezov, naj za toliko časa spusti iz ječe Leonarda. Marin je to privolil ter rekel: „Naj toraj papist spremlja papiste.“ Leonard je bil tedaj rešen iz ječe, da bi podpiral nesrečneža s tolažbo sv. vere. Ko je šel ž njima proti morišču, je šlo za njim mnogo katoliških mož iz obeh družeb strelcev, ki so bile v Gorkumu. Svojo ljubezen do dobrega župnika so nekateri pokazali s tem, da so se jokali zavoljo njegove nesreče. On jih je tolažil, koliker je mogel ter jih zahvalil za ljubezen in zvestobo. Marin, ki je dobro opazil, kako ljubezen in spoštovanje skazujejo meščani svojemu župniku in ker je hotel vsem dopasti in vstreči, da bi bil tem prej potejen za grajskega poglavarja, je nagovoril strelce tako: „Ne bojte se? Župnik ne bo vmerl, zakaj on bo premenil svoje mišljenje in v prihodnje drugače pridigoval.“ Ko je župnik to slišal, je berž odgovoril: „Nikoli! z božjo pomočjo ne bom drugače učil, kakor sem učil do sedaj; temuč oznanovati hočem božjo besedo, čisto in neskajeno, ke bi imel tudi vmreti za to.“ Na to pa reče strelcem: „Vas pa, ljubi meščani! preserčno prosim, da ostanite stanovitni do zadnjega dihljeja v tisti veri, keterec sem vam oznanoval jaz vaš pastir, naj vže pride, karkoli hoče nad mene in nad vas.“ Ko je slišal, da se bojita ona dva na viselice obsojena moža take nečastne in sramotne smerti, čeravno sta bila sicer pripravljena vmreti za vero in pravico, ju je začel tolažiti rekoč: „Terdna bodita! Danes sta na versti vi dva, jutri bom morebiti jaz; enaka kazen, enako zaničevanje, enaka sramotna smert čaka mene.“ Ko je stopal ž njima po lestvici viselic, ju je spominjal nebeške lestvice, ketero je videl Jakob v spanji in po kateri so gori in dolu hodili angelji. „Tisti angelji, jima reče, stopajo tudi zdaj dolu k vama, da bodo priče vajune serčnosti in vdanosti in ob enem tudi vajuni pomočniki; kmalu bosta šla ž njimi gori, da prejmeta krono, ki vama je pripravljena za vajuno poterpežljivost in stanovitnost. S temi in enakimi krepkimi besedami je spodbujal dobri pastir svoje v klavnico peljane ovčice, dokler niste srečno dokončale boja ter izročile svoje duše v roke Gospodove. Teodorja smemo po vsi pravici imenovati marternika; zakaj brezbožniki so ga vmorili ne kot hudodelca, temuč kot

katoličana, ne kot obrekovalca temuč kot serčnega grajalca bogoskrunske ludobije. Ravno to so storili mnogi sveti marterniki, kaker nam spričuje zgodovina; tako sv. Pavel, Andrej, Lavrencij, Sebastijan in drugi. Čemu bi se pomišljali, je li bilo njegovo obnašanje proti puntarskim, nevernim morskim roparjem pravo in kerščansko? To isto moramo reči tudi o Arnoljdu, ker je tudi on preterpel smert zovoljo pravice. S tema dvema so pripeljali k viselicam tudi sinu Teodorjevega, da bi bil obešen skupaj z očetom. V gorečnosti za katoliško vero je res posnemal svojega očeta. Zakaj ko so za očetom njega izbrali iz verste jetnikov, je šel prav rad za njim ter glasno zaklical: „Češčen bodi Bog!“ Ko so ga pa na viselice peljali, se je posrečilo neki dobri katoliški devici sprositi njegovo prostost. Ž njo se je pozneje poročil ter zvesto živel po veri, za katero je bil pripravljen vmreti.

Po končani sodbi so hoteli vojaki odpeljati župnika Leonarda zopet v ječo. Meščani so se temu vstavili. Pripeljali so ga toraj v mestno hišo, kjer mu je vkažal Mariu in mestno starešinstvo, zanaprej božjo besedo čisto in neskaljeno oznanjevati. Leonard je to storiti obljubil, seveda v svojem in pravem pomenu. Na to so mu dovolili prosto se gibati po mestu; le sv. mašo brati so mu prepovedali in iz mesta iti ni smel brez dovoljenja. Obe družbe strelcev so bile zanj porok. Toda to poroštvo se je zdelo imenitnišim mestnim svetovalcem še preslabo; zahtevali so, da mora Leonard svoje besede poterditi s prisego. Tirjali so pa to zaradi tega, ker so bili prepričani, da more njih stvar le koristiti, ako tako veljaven mož in izversten pridigar po prisegi zavezan ostane v mestu in morebiti pristopi k njih stranki, če tudi le po zunanje in na videz. On je pa kmalu spoznal njih zvijačo ter jim naznanil, iz katerih vzrokov se noče zavezati s tako svetimi vezmi, kaker je prisega. Slednjič se je starešinstvo zadovoljilo sè samo obljubo, da mesta ne bo zapustil brez dovoljenja. Zraven tega so mu vkažali, čez dva dni, namreč na praznik obiskovanja Marije device, očitno pridigovati ter pristavili: „Saj zdaj veš, kako moraš v prihodnje pridigati.“ On je pa odgovoril: „Dobro vem, kako mi je govoriti in to bom kmalu v djanju spričal.“ Na to ga mestni zbor spusti in on je šel domov.

Komaj je pa prišel domov, berž ga obišče nečak p. gvardijana, da bi od njega zvedel kaj o žalostnem stanu jetnikov, posebno p. gvardijana. Ko je na župnikovo zahtevo prisegel, da

hoče nekaj časa molčati o vsem, kar bo slišal, mu je povedal vse bolj važne reči, ki so se godile v ječi. Na vso moč je pa pohvalil Nikolaja Poplja in njegovo serčno spoznavanje vere v Najsvetejši zakrament. Večkrat je ponovil besede: „Moj Nikolaj je pravi marternik.“ Imel je navado imenovati ga svojega Nikolaja, ker je bil prej njegov učenec in pomočnik, pozneje pa tovariš v župniški službi.

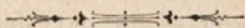
Tisti čas so spustili še neketere druge jetnike iz ječe, seveda še le po mnogem prizadevanju njih prijatelov in znancev. To so bili namreč taki, katerih hezi niso preveč sovražili; vender so jih izpustili še le potem, ko so bili plačali veliko odkupnino in s prisego obljubili, da ne bodo šli iz mesta. Tudi p. gvardijan je imel razun matere še tri brate, dve sestri in mnogo drugih sorodnikov, ki so se vsi mnogo trudili precej od začetka rešiti ga iz ječe. Ko so pa zvedeli, da on ne sprejme svobode razun če oprostite tudi vse njegove sobrate, prizadevali so si še toliko bolj tudi za te. Toda dosegli niso nič, deloma za to, ker mej sorodniki ni bilo nobene prave edinosti, deloma pa, ker so se najveljavniši meščani sicer mnogo potegovali za rešitev drugih, za redovnike pa kako stopinjo storiti se jim ni vredno zdelo.

Tisti dan, ko je bil Leonard rešen iz ječe, je prišel v grad neki katoličan po imenu Klemen Kalvius, učitelj slobodnih vmetalnosti in sorodnik p. gvardijana. Ko ga je zagledal p. Nikolaj, ga je poklical skozi omrežje ječe. Klemen je hotel na ta klic blizu priti, pa p. gvardijan ga je zaderžal. „Ostani oddaljen“ je rekel, „da ne prideš v nevarnost zavoljo nas, ke bi kedo videl, da se zaupno z nami pogovarjaš. Stori le to, če moreš, da pride k nam kak ranocelnik ter nam obveže in zaceli rane.“ Klemen berž hiti k poveljniku ter mu naznani prošnjo jetnikov. Poveljnik ga vpraša: „Čemu potrebujejo ranocelnika?“ Na odgovor, da je eden ranjen, vpraša na videz začuden Marin: „S čem se je pa ranil.“ Nato oni: „Morebiti mu je padel kak kamen na glavo sè zida.“ Marin se je začel na ves glas smejati, zakaj dobro je vedel, kaj se je godilo v ječi in kaj se godi vsaki dan. Vender pa se je bal on in vsi njegove stranke, da bi se zvedelo to grozovito in nevsmiljeno ravnanje z jetniki ter proti njim razdražilo meščane posebno katoličane. Zato so se hvalili, kako lepo se ravna z jetniki, da so v lepem in čednem stanovanju in da imajo v vsi obilnosti jedi in vina. To laž so raztresali tudi pososednih mestih, katerih še niso imeli v oblasti, da bi si pridol-

bili naklonjenost prebivalcev s tem navideznim človekoljubjem in usmiljenjem.

Pri tem pogovoru Kalvija s poveljnikom Marinom je bil najberž tudi oni vže omenjeni rabelj marternikov, Švarec po imenu. Ta je rekel: „Prosim te, ne daj jim nobenega zdravnika, temuč pusti, da se jim vnamejo in ognoje rane, da počasi poginejo vsi ti menihi in malikovavski duhovniki.“ Toda poveljnik je imel le še nekoliko serca, da ni slušal tega surovega divjaka, temuč dovolil, da sme obiskati jetnike ranocelnik, pa le tisti, keterega bo on sam odločil. Izbral je nekega Teodorja Kortmana, ki je bil svak p. gvardijana, kar pa seveda ni vedel poveljnik. Mej tem ko so čakali zdravnika, je vказal prinesiti imenovani Klemen gvardijanu nekoliko kruha in vina, da se malo pokrepča; zakaj njegove moči so bile skoraj popolnoma oslabele zavoljo nevsmiljenega terpinčenja in pomanjkanja hrane. Zavoljo velike slabosti je skoraj omedlel. Ko je prineseno povžil, je rekel, da je tako malo okusil zavoljo ran v ustih, kaker bi grizel kak les. Klemen ga je pričel tolažiti ter mu rekel: „Dva tvoja brata sta šla v Brilo h grofu Marškemu, da ti sprosita slobodo, kar se jima bo gotovo posrečilo.“ Ko je p. Nikolaj to slišal, je precej rekel: „Moja brata se trudita zastonj, ako samo na me mislita; zakaj če se jima tudi posreči dobiti za me slobode, jaz je ne sprejemem brez teh mojih sobratov. Da, zagotovem te, ako obderže le enega samega izmej njih in naj bo on tudi najnižji mej nami, jaz bom ostal pri njemu ko njegov tovariš v ječi, v terpljenju in tudi v smerti; zakaj to sem jim obljubil in bom tudi deržal svojo obljubo.“ Nato Klemen: „Ako moreš druge rešiti ob enem iz ječe, toliko boljše; če se pa to ne da doseči, bi jaz, kar se mene tiče, skerbel za to, da se rešim raji sam, kaker pa z drugimi vmerjem; kaj za božjo voljo, pomaga onim to, da greš tudi ti ž njimi skupaj v smert?“ Toda ves trud je bil zastonj. P. gvardijan se ni dal omajati v svojem sklepu, temuč ves prevzet od ljubezni Kristusove je bil pripravljen, da celo hrepenel je, po zgledu Kristusa svojega Gospoda vmreti za svoje brate, ali ke bi to ne bilo mogoče vsaj ž njimi skupaj darovati svoje življenje in preliti svojo kri. Od tega sklepa se ni dal omajati na nobeno prizadevanje sorodnikov. Saj je pa imel tudi veljavne vzroke za to svojo neomahljivo stanovitnost. Dobro je namreč vedei, kako potrebno je, da neketere svojih sobratov podpira in užiga k stanovitni poterpežljivosti sè svojim zgledom

in svojimi vnetimi besedami. Pri tej priliki je izrekel tudi te-
lepe in pravega vojščaka Kristusovega vredne besede: „O, moj
ljubi nečak! nekaj velikega je, vmreti za katoliško vero“. Ravno-
to je tudi pogosto terdil p. vikarij, mož žive in terdne vere.

Sveti rožni venec.

(P. L. H.)

Častitljivi del.

I. Kateri je od smerti vstal.

Angelj je rekel ženam: Nikar se ne bojte!
Vem, da iščete Jezusa, kateri je bil križan.
Ni ga tukaj; vstal je, kaker je rekel.

Mat. 28, 5.

Velika noč je v katoliški cerkvi najvažniši praznik; to je-
dan, ki ga je Gospod naredil. Vstajenje Kristusovo je podlaga
naši sveti veri. Vstajenje od smerti priča pravičnost nebeškega
Očeta, ki je daroval svojega Sinu za odrešenje sveta, sedaj pa
ga poveličuje za pokorščino do smerti na križu. Vstajenje Kri-
stusovo daje tudi nam upanje, da bomo z njim vstali in večno
živeli. —

Premišljujmo vstajenje Gospodovo po bližnjih razmerah oseb,
ketero so bile priče in oznanjevalci resničnega vstajenja njego-
vega; premišljujmo po sadovih in koristi vstajenja.

I. Vstajenje Kristusovo po bližnjih okoliščinah.

Perve priče vstajenja so angelji iz nebes, ki so ženam na-
znanili, da je Kristus od smerti vstal; izpod zemlje so sveti
očaki, katerim se je Kristus sam prikazal ter jim oznanil, da
so rešeni, vzeli svoja telesa in prikazali se mnogim; na zemlji
so apostolji: Peter in Janez, zlasti pa Tomaž, ki se je tipaje
prepričal o vstanjenju Jezusovem, in ona dva učenca, ki se jima je
Jezus na potu v Emavs pridružil, da ne govorimo o večkrat-
nem prikazanju učencem pri raznih prilikah, zlasti ko je pred
vnebohodom zbral vse apostolje in učence na Oljiski gori.

Najhujši sovražniki Jezusovi, judje in pa farizeji, se niso
nigdar prederznili, laž očitati učencem, ko so jim kazali hudobijo-
križanja, in da so jim spodletele vse njihove nakane. — Tudi

vojaki rimske straže se niso dali vsi podkupiti judom, da bi bili nesramno lagali: „Mi smo spali, pa so prišli učenci, pa so truplo vkradli.“ — „Dà, koliker bolj so grob zavarovali, koliker več stražnikov so postavili, toliko več prič so nam pustili, da je Kristus res vstal“, pravi Maksim Turinski. — In pa še to pomislimo: Tisti glavar straže, stotnik Longin, ki je vodil straže napoti na Kaljvarijo, pri križanju in ob grobu, on je očitno priznal da je Jezus res vstal; rekel je prostodušno, ne da bi se bal judov: „Jezus je resnično od mrtvih vstal;“ to poroča Simon Metafrast. Raje je hotel biti zaveržen z Jezusom, ko živeti z judi; odložil je vojaško službo in častništvo, vzel dva jednomisleča vojaka izmej straže, in šel v Kapadocijo oznanjevat resnico — še pred apostolji; ondi je bil za to resnico tudi ob glavo djan. —

Da se je Jezus prikazal Mariji, na tem ni dvojiti — če pomislimo ljubezen tacega sinu do take matere. Res, evangelisti o tem nič ne poročajo; da se je Jezus Mariji precej po vstajenji prikazal, to je bilo zanje umevno samo po sebi. Evangelisti poročajo le o prikazovanji takim osebam, ketere so imele pozneje pričati, da je Jezus resnično vstal; pričevanje lastne matere o lastnem sinu pa bi bilo imelo pri sovražnikih malo veljave. — Jezus je toraj resnično vstal od mrtvih; zakaj poročilo evangelistov je čisto prosto, značaj apostoljev je presvet in množica prič preobilna, da bi se temu pričevanju moglo vgovarjati kaj zdatnega.

Gospod je vstal, kaker je bilo prerokovano o njem, in kaker je napovedoval sam, kaker mi izrekamo, izpovedujemo v sveti veri — tretji dan, po treh nočeh. Če namreč računimo, kaker se dan šteje od polnoči do polnoči, ležal je Jezus v grobu: Del dne in del noči v petek, v saboto celi dan, t. j. dva dela noči in pa po dnevi, kos noči in kos dneva v nedeljo; toraj 3 dni in 3 noči.

V nedeljo, prvi dan v tjednu, je šel zmagonosno iz groba; zato se imenuje ta dan — dan Gospodov (dies dominica); v spomin Gospodovega vstajenja praznujemo nedeljo, ter obračamo ta dan večinoma na službo Božjo. — Leon Veliki pravi; „Ta dan je svēt začel živeti; smert je končana, življenje se je pričelo.“ — Zakaj pa je Jezus ravno ob tem času vstal; zakaj ne preje, zakaj ne kesneje? Na to vprašanje odgovarja sv. Tomaž: „Čakal je kakih štirideset ur, ker je tak čas dovolj, da pokaže, da ni umerl navidezno; ni pa hotel odlašati vstajenja da-

lje, ker je pristojna njegovemu dostojanstvu nesmertnost.“ (3. p, qv. 53. Art. 2.). In Evsebij Galikan pravi: „Ke bi bil vstal tisti dan, ali precej sledečo noč, ne bi bili neketeri verjeli, da je resnično umerl; odlašanje vstajenja pa je dokaz resnične smerti.“

Jezus Kristus je vstal s popolno zdravim telesom. Kar je zgubil kervi, vsa se mu je povernila. Obderžal je samo petere rane, na rokah, nogah in na serčni strani, rane so bile odperte, da je Tomaž roke položil vanje; niso bile zaraščene z mesom. Vse žile in kite so pa stopile v tako lego nazaj, da so bili vsi udje popolnoma rabljivi.

Jezus Kristus si je prideržal petere rane zato:

a). V dokaz, da je njegovo telo pravo človeško telo, in da je resnično od smerti vstal.

b). V dokaz zmage nad sovražniki.

c). Da bi pomnožil naše zaupanje, da mu bomo ljubezen povračali s pokorščino našo.

d). Da bi spokornikom pripravil skrivnostno pribežališče.

— „Kar mi manjka, iščem v ranah Jezusovih“, pravi sv. Bernard.

e). Da bo na sodnji dan osramotil hudobijo greha. — Pokazal bo svoje rane, da se grešnik ne bo mogel izgovarjati za grehe.

O duša kerščanska! priteci pogosto k tem sv. ranam, skrij se vanje, in moli, išči pomoči s polnim zaupanjem; daruj Jezusu vse svoje britkosti in težave, zakaj vse, kar terpiš z Jezusom, povernil ti bo Jezus z večno krono.

Jezus Kristus je vstal iz zapertega groba, ne da bi okeršil pečat; farizeji so menili s tem, da zapečatijo grob, zagotoviti se, da jim ne vkrade kedo trupla. Toda — „kaker je rojen Jezus iz Marije brezmadežne, vselej deviške, ne da bi ji oskrunil devištvo“, pravi sv. Bernard, „tako je vstal Jezus iz groba, ne da bi okeršil pečat; kamen so odvalili od groba angelji še le, ko so prišle žene, da ga mazilijo:“ — Vstal je s telesom preobraženim, kaker je hodil potlej skozi zaperta vrata, kaker prebiva še sedaj pri nas v zakramentu svetega rešnjega Telesa.

Jezus Kristus je vstal sam ob sebi; ni bil oživljen, ali zbujen od drugega, kaker na pr. Lazar, najmski mladenič, Jajrova hči, ki so, obujeni od Jezusa, pozneje zopet vmerli. — Jezus Kristus pa je šel iz lastne moči iz groba, in ne bo vmerl. S tem je pokazal, da ima moč v nebesih in na zemlji, do ima oblast čez živiljenje in smert, da je sin vsemogočnega, edinega Boga.

2. Posledice vstajenja in koristi za nas.

a.) Ko je nekedaj Jezus ozdravil obsedenega človeka, mutastega in slepega, da je videl in govoril, rekli so farizeji, da izganja hudiče s pomočjo Belzebuba, to je, s hudičem vseh hudičev. Jezus jim zaverne ostro njih preklinjevanje, in pravi, da dela to z Božjim duhom, da je prišlo kraljestvo Božje, in ko mu ljudje neverjamejo, marveč zahtevajo od njega kako nebeško prikazen v dokaz, da je res iz nebes poslan, Jezus odgovori: Hudočni in prešuštni zarod znamenja išče; pa znamenje se mu ne bo dalo, razven znamenja Jone preroka; zakaj, kaker je bil Jona v trebuhu morskega soma tri dni in tri noči, tako bo Sin človekov v sercu zemlje tri dni in tri noči.“ (Mat. 12. 24—40).

Drugi slučaj. Ko je prišel Jezus v Jeruzalem na veliko-nočni praznik, našel je v tempeljnu menjače denarne in kupčevalce in prodajalce, ki so barantali z denarji, ovcami, golobi in drugimi rečmi. Njega pograbi sveta jeza nad takim oskrunjenjem svetišča: splete bič, ter jih spoka iz tempeljna. Judje so se čudili nad to derznostjo; zakaj že stara navada je bila, poterjena od zboru, da so bili v tempeljnu prodajalci živali in menjači denarjev zaradi darovalcev, ki so kupovali za daritve; zato so rekli, če ti tega ne terpiš, če misliš, da imaš oblast od Boga tako delati, skaži s čudežem. Na to reče Jezus: „P ó d e r i t e t a t e m p e l j i n v t r e h d n e h g a b o m p o s t a v i l.“ (Jan. 2, 13.) S tem je hotel povedati: Svojo Božjo oblast in veljavo vam pokažem s čudežem vstajenja od smerti. Judje pa niso umeli, da on govori o tempeljnu svojega telesa.

V obeh teh slučajih Jezus javno napoveduje, da njegovo telo po smerti ne bo obležalo v grobu, ampak bo na novo oživljeno zopet vstalo iz groba. To njegovo vstajenje je najkrepkejši dokaz, da je res poslan iz nebes; ta dokaz je krepkejši, ko vsi drugi, posneti iz njega nauka, življenja, delovanja in pa čudežev. —

Kaj pa bi bilo, ke bi se ne bila spolnila ta napoved? Ke ne bi bil Kristus vstal? Pač bi ga imeli za krivega preroka; vsi čudeži njegovi bi bili brez veljave. Pa to bi še ne bila jedina posledica; ke bi Kristus ne bil vstal, kaker je napovedal, bi bila njegova beseda, njegov nauk zgolj prazna človeška beseda,

človeške naredbe, brez vsake višje veljave. — Sedaj pa je Kristus vstal tretji dan, kakor je bil napovedal, in tako je dopolnil prerokbe prerokov, spolnil svojo lastno napoved. Njegova beseda, njegov nauk je pravi božji nauk; vstajenje Kristusovo je dokaz njegove božje nature, in ker je Jezus Kristus Sin Božji in njegova beseda beseda Božja, se moremo in moramo na to besedo terdno opirati brez omahovanja v veri; vstajenje je pa tudi slavonsna zmaga naše vere. —

b.) Jezus je pa ne samo naš učenik, on je tudi naš Odrešenik, naš Izveličar. Kakor je vstajenje dokaz resničnosti naše vere, tako spričuje tudi resničnost našega odrešenja. — Preroki stare zaveze so prerokovali obljubljenemu Mesiju terpljenje in smert, pa tudi vstajenje. — Tako govori kralj David v psaljm 15, 10: „Tine boš pustil moje duše v pekl, in ne boš pripustil svojemu svetemu videti trohno be.“ V celem tem psaljmu govori Jezus od pokorščine do Očeta, od svojega terpljenja, od svoje smerti, in svojega vstajenja (To učita sv. aposteljna Peter in Pavelj Djan. ap. 2, 22—31; 13, 35—37.) — In pri preroku Oseju beremo: Oživil nas bo čez dva dni, na tretji dan nas bo obudil, in bomo živeli pred njim. (Osea 6, 3.) Te besede so umeti od obljubljenega Mesija.

Ke bi Kristus po terpljenju in smerti ne bil vstal od mertvih, ne bila bi se spolnila vsa prerokovanja o njem, on bi ne bil pravi obljubljeni Mesija; mi bi ne bili odrešeni po njem; sakramenti postavljeni od njega bi bili brez veljave, in mi ostali še naprej v grehu. — Sedaj pa je Jezus vstal od smerti; prostovoljno je dal življenje za naše grehe, prostovoljno je vzel življenje zopet ná se; on je bil pravi človek, kar priča njegova smert, on je bil pravi Bog, kar priča njegovo vstajenje; kot Bog in človek v jedni osebi je pa tudi pravi Mesija, pravi Odrešenik, kakor so ga napovedovali preroki. — Mi smo torej po njem odrešeni naših grehov, smo očiščeni in posvečeni, ter smo postali udje njegovega telesa, svete cerkve, ki deli v njegovem imenu njegove milosti. — Z jedno besedo: Vstajenje Gospodovo priča, da je naše odrešenje resnično, in pa, da je cerkev Kristusova cerkev božja. —

c.) Dalje nam je vstajenje Kristusovo zanesljivo poroštvo, da bomo tudi mi vstali in večno živeli. Za milosti v tem življenji smo zagotovljeni če jih le hočemo porabiti za prihodnje živ-

ljenje smo tudi na trdnem, da bo tako. kakeršno je bilo na tem svetu, in bomo vživali na večno, kar smo zaslužili v časnem življenju. Jezus sam je govoril, ko je ozdravil bolnika pri Betzajdi: Ne čudite se temu, (namreč nad dušnim in telesnim obujenjem mrtvih), ker pride ura, ob kateri bodo vsi, ki so v grobeh, slišali glas Sinú Božjega: in bodo prišli, kateri so dobro delali, v vstajenje življenja, kateri so pa hudo delali, v vstajenje obsojenja (t. j. pogubljenja). Jan. 9, 28. — On, ki je šel iz lastne moči iz groba, ali morda ne bo imel moči obuditi tudi nas? Koliko tolažbo ima v sebi to prepričanje!

Toraj, ako moramo prenašati na zemlji terpljenje in britkosti, ako terpimo pomanjkanje in revščino, o j prenašajmo vse poterpežljivo, in zanašajmo se na vstajenje, kjer bomo prejeli obilno povračilo! Če smo zgubili svoje ljubljence, če nam je smert pokosila stariše, brate, sestre . . . o j, kaj bi nas tolažilo, če ne misel in trdno zaupanje, da se bomo po vstajenji na onem svetu zopet videli, da se bomo z njimi družili v nebeškem preobraženji. — Ke bi Kristus ne bi vstal, ne mogel bi nas obuditi. Kaj bi bilo z nami vbožci? V kratkem posneto: Vstajenje Kristusovo je temelj. podlaga naše vere; Jezus je Sin Božji, pravi Bog, njegov nauk je beseda Božja; on je naš učenik in odrešenik; vstajenje je doveršenje odrešenja človeškega rodú; on nas bo obudil za večno življenje.

Mesečna duhovna samota

ali

pripravljanje na smert.

(P. A. F.)

Mesec maj.

(Predvečerno premišljevanje glej v I. zvezku str. 15.)

Dopoldansko premišljevanje.

Ne odlašaj pripravljati se na smert.

„Bodite pripravljeni, ker ob uri, ketere ne veste, bo Sin človekov prišel.“ Mat. 24, 44.

Pred sto leti te ni bilo na zemlji in denes sto let te zopet ne bo. Zakaj te je tedaj Bog vstvaril in na zemljo postavil za tako kratek čas? Bog je človeka vstvaril, da bi ga na tem

svetu spoznaval, ljubil, častil in poslušal, po smerti pa v nebesa prišel in tam pri njemu se večno veselil; tako so te učili v šoli. Bog te je tedaj postavil na zemljo, da te bo čez kratek čas v nebesa vzel k sebi, ako boš živel sveto, ali pa te bo pehnil v pekel, ako boš hudobno, grešno živel. Kaker boš živel, tako boš tudi vmerl, kar se navadno godi. In kakeršna je smert, taka je tudi večnost, srečna ali pa nesrečna. Ako želiš srečno vmreti, pripravljaj se že zgodaj v življenji za srečno smert, zakaj na zadnjo uro ali ne boš imel časa, ali pa, ako ga boš tudi imel, se vendar ne boš mogel dobro pripraviti za srečno smert. To zdaj dobro prevdarjaj in prosi svetega Duha, Mater božjo in svetega Paškalkja, patrona vmirajočih, potrebne pomoči.

1. „Bodite pripravljani“, s temi besedami tudi tebe opominja Kristus, da bodi vedno pripravljen na pot v večnost in ne čakaj na zadnjo uro, ker se bo prav lahko zgodilo, da ob svoji smerti ne boš imel časa pripraviti se nanjo. Ako misliš na svojo smert, misliš, da boš zbolel in na postelji ležal in da ti bodo zdravnik, spovednik ali tvoji domači povedali, da so že sešete ure tvojega življenja na zemlji. Gdo ti pa more povedati, da boš tako vmerl? Ali ne moreš kar naenkrat vmreti, pasti in vbiti se, povoziti se, mertev na tla se zgruditi? Ali ne vmerje na celem svetu vsak dan eden ali drugi neprevidoma, pri igri, mej obedom, na veselici, v spanju, ali celo ko rayno greh dela? In ako bi tudi gotovo vedel, da boš zbolel pred smertjo, ne veš pa kako boš bolan. „Človek ne ve svojega konca.“¹⁾ Zgrabila te bo lahko hudo merzlica ali vročinska bolezen in ti pamet zmešala, da ne boš vedel, kaj govoriš. Kako se boš pripravljajal za smert, kako boš povernil vkradene reči, kako boš popravil storjeno škodo in pohujšanje? Kako boš takrat svoje grehe obžaloval, svojo vest pomiril in se z Bogom spravil? Kako te skerbi živina, ko je v nevarnosti, da pogine; kako te skerbi otrok, keder je hudo bolan! Zveličati svojo dušo te pa ne skerbi, ko je v nevarnosti pogubljen biti na večne čase? Koliko se jih je že pogubilo, ki so odlašali pripravljati se za zadnjo uro! Ali ne moreš biti tudi ti pogubljen, kaker oni, ako boš odlašal pripravljati se za smert? Precej se tedaj začni pripravljati, da te bo smert našla pripravljenega vsak dan, vsako uro.

¹⁾ Pridig. 9, 12.

Zelo nespametno bi ravnal, ako bi zapravljaj dragi čas, keterega mi daješ, o moj Bog, da bi se dobro pripravljaj za smert, in čakaj do zadnje ure. Zakaj prav lahko se zgodi, ako ne bom vedno mislil pripraviti se za smert, da bom vmerl ne pripravljaj, ker gdor sam sebi obeta, da bo dolgo živel, ne verjame Bogu, ki pravi: „Tudi vi bodite pripravljaj, ker ob uri, ko se vam ne zdi, bo Sin človekov prišel.“¹⁾ Ti, o moj Odrešenik, mi praviš, da boš prišel po me, ob uri, ketere ne vem, neprevidoma, ker me nočeš najti nepripravljajnega in me pogubiti. Ako me boš našel vender le nepripravljajnega, bom sam kriv, ker nisem hotel poslušati tvojega opominjavanja in nisem tako živel, da bi bil lahko vsak dan z mirno vestjo vmerl. Odpusti mi mojo veliko nemarnost. Glej, že danes bom začel opravljajti vsako molitev, kaker da bi zadnjikrat molil, vsako spoved bom tako opravil, kaker da bi bil zadnjikrat pri spovedi; k svetemu obhajilu in sveti maši bom hodil tako, kaker da bi šel zadnjikrat v svojem življenju. Vedno bom skerbel za čisto in mirno vest in ničesar ne bom storil, v čemer bi rad ne vmerl. Vsak dan te bom prosil milosti, da bi mogel v tem sklepu stanoviten biti do smerti; priporočeval se bom žalostni Materi božji, angelju varihu, svetemu Jožefu in drugim svojim patronom, da bi me ne zapustili na mojo zadnjo uro.

2. Premišljaj, da, ako bi tudi čas imel se pripraviti za smert, se vender prav lahko zgodi, da ga ne boš mogel porabiti. Ti misliš, da se boš zadnji čas pred smertjo, ke bi bil tudi več dni bolan, prav lahko za njo pripravil. Ako želiš srečno vmreti, moraš posebno obžalovati svoje grehe, jih sovražiti, dobro se spovedati in primerno pokoro opraviti. Za dobro spoved si moraš naj prej svojo vest dobro sprašati; ako si pa vest težko sprašuješ, ko si še zdrav, kaj bo še le na zadnjo uro, ko ne boš vedel, kam bi glavo nagnil, ko boš slab in težko govoril, ko boš nemiren, polu skerbi in strahu? Vest si spraševati je neprijetno in težavno, posebno, ako je treba popraviti prejšnje spovedi, ali še veliko težje je takrat resnično obžalovati svoje grehe, posebno, če obžaluješ grehe zavoljo smerti, ne da si Boga naj boljšega Očeta razžalil, in ako bi ozdravel, bi še dalje živel v starih grehilih in jih še dalje delal. Kako se boš poboljšal na zadnjo uro, ako se že zdaj silno težko greha varuješ; na zadnjo

¹⁾ Luk. 12, 43.

uro boš v grehu še bolj vterjen. Misliš, da boš tedaj bolj vreden božjega vsmiljenja, če boš mej tem Boga žalil in jezil? Res, da je Bog neskončno vsmiljen, pa je tudi neskončno pravičen, in vsak dan se pogubi veliko nevernikov, krivovercev in slabih kristijanov. Ali se nimaš tedaj, tudi ti bati, da ti Bog ne bodal takrat milosti, ki je potrebna, da moreš svoje grehe obžalovati, dobro se jih spovedati in poboljšati se? Zakaj, tudi nad tabo se bodo prav lahko spolnile božje besede: „Klicala sem vas (božja modrost), pa ste se branili tedaj me bodo (oni) klicali, pa jih ne bom vslišala.“¹⁾ Ne odlašaj tedaj za smert se pripravljati; delaj, kar bi rad imel storjeno na zadnjem uro. Opravljaj dobro mesečno pripravljenje za smert in večkrat izmoli sledečo molitev svetega Leonarda Portomavriškega, ali pa kako drugo molitev iz svoje molitvene knjižice.

MOLITEV.

O neskončno ljubeznivi Bog, ako samo pomislim na smert, se že stresem; kaj bo še le, ko bo res prišla? V svoji modrosti, o moj Bog, si mi skril dan moje smerti, da bi vedno v skerbi mislil, ta dan je zadnji za me; in ravno zavoljo tega si mi slovesno zažugal: „Sin človekov bo prišel ob uri, ko se vam ne zdi“, in še zmirom mi praviš, da bo prišla smert po me kaker tat po noči. Kedaj pa smert človeka bolj nepripravljenega prehititi kaker ko greši in v smertnem grehu živi! Oh, to bi bila za me pač največja nesreča, ketera me more zadeti. O moj Bog, ako me hočeš kazniti, kazni me, pa ne sè strašno naglo in neprevideno smertjo. Ker si pa z mano že toliko poterpel zavoljo svoje velike poterpežljivosti, ne odtergaj mi vsaj toliko časa ne, da se bom mogel dobro pripraviti za smert. Čas mi podeli, te prosim, da bom mogel pokoro delati in se pripravljati sveto vmreti. Glej, pripravljen sem dobro porabiti čas, keterega mi boš milostivo dal. Zagotavljam te, da bom za naprej vse storil kar bi želel imeti storjeno ob smertni uri. Že zdaj te ponižno prosim, kaker da bi vmiral, sprejmi v svoje naročje mojo dušo, katero polagam v tvoje svete rane. Amen.²⁾

¹⁾ Pregov. 1, 24.

²⁾ Geistliche Übungen, von h. Leonard da Porto Maurizio. 4. Tag.

Popoldansko premišljevanje.

Bolnika peče, da je zapravljaj čas.

„Dokler čas imamo, delajmo dobro.“ Gal. 6, 10.

Bog na sodbi ostro sodi; sam Sin božji pravi to: „Povem vam pa, da za vsako prazno besedo, katero bodo ljudje govorili, bodo odgovor dajali na sodnji dan“. (Mat. 12, 36). Ko boš dal odgovor za prazne besede, boš moral dati odgovor tudi za čas, keterega si zapravljaj ne samo s praznim govorjenjem, ampak tudi z igranjem in raznim razveseljevanjem. Pred to sodbo se še v tem življenju vest zbudi in bolnika začne peči tudi, da je potratil in zapravil toliko druzega časa, keterega mu je dal Bog, da bi z njim njemu služil in s to potjo delal za zveličanje svoje duše; posebno ga pa peče, da na smertni postelji ne more več vsega storiti, kar bi bil moral delati v življenju. „Dokler je čas, delajmo dobro.“ Zato prevdarjaj, dokler si še zdrav, koliko je vredna ura življenja na tem svetu in kako moreš še nekoliko popraviti, kar je zamujeno; ker pa sam iz sebe ne moreš dobro premišljevat, prosi sv. Duha potrebnega razsvetljenja in pomoči, da boš po tem premišljevanju precej začel goře in marljivo delati za zveličanje svoje nevmerjoče duše.

1. Na zemlji ni bolj drage reči kakor je čas, zakaj toliko je vreden kolikor nebesa. „Čas je za nas toliko vreden kakor Bog; zakaj, ako čas dobro porabimo, prejmemo Boga“, pravi sveti Bernard. Ako rabiš čas tako, kakor treba, delaš pokoro za svoje grehe ter si množiš posvečujočo božjo milost, ž njo pa boš prejel nebesa in Boga samega. Svetniki v nebesih bi želeli imeti tvoj čas, ako bi mogli, da bi še več za Boga storili in svojo slavo v nebesih povečali. Duše v vicah zdihujejo po enem dnevi, da bi mogle pokoro opraviti; zaverženi angelji in pogubljeni duše v peklu po nobeni reči bolj ne hrepenijo kakor po eni uri našega življenja, da bi se spravili z Bogom. „Gdo more prav umeti, kako drag je čas?“ vprašuje sveti Lavrencij Justinijan. „Keteri jezik more povedati njegovo vrednost? Tisti, ki so ga zgubili. Radi bi dali za eno uro vse svoje zaklade, vse visoke službe, vse veselice in prijetnosti; zakaj v tem kratkem času ene ure bi lahko pomirili jezo in srd božje pravičnosti, angelje razveselili, iz večnega ognja šli in

nebesa prejeli¹⁾ Desni razbojnik je zadnjo uro na tem svetu dobro porabil; z božjo pomočjo je spoznal svoje grehe, jih obžaloval in Kristusa vsmiljenja prosil, ki mu je precej obljubil raj: „Še denes boš z mano v raju“.²⁾

Čas življenja na zemlji je čas setve, po smerti pa čas žetve; kar tukaj seješ, dobro ali slabo, to boš tudi žel v večnosti, večno plačilo v nebesih, ali pa večno pogubljenje v peklju. Zato nas Kristus opominja delati „dokler je dan; pride noč, ko nihče ne more delati“.³⁾

In sveti Pavel piše: „Nikar se ne motite; Bog se ne pusti zasmehovati. Zakaj kar človek seje, to bo tudi žel. Gdor seje tedaj v svojem mesu, bo od mesa tudi žel pogubljenje; gdor pa seje v duhu, bo od duha žel večno življenje“⁴⁾; v prvem listu do Korinčanov pa pravi: „Vsaki pa bo lastno plačilo prejel po svojem delu“⁵⁾ — toraj tudi ti. Kako si pa rabil čas? Ali ga nisi zapravljaj s predolгим spanjem, pogovarjanjem, morebiti opravljanjem, igranjem, razveseljevanjem? Sprašuješ svojo vest o tem? Se obtožuješ tega pri spovedi? Ako se sam ne boš obtoževal, te bo čas tožil na zadnjo uro.

Verujem, o moj Bog, da je število let mojega življenja na zemlji majhino, in da bom po smerti žel, kar zdaj sejem. Oh, kako malo dobrega sem storil za večnost; koliko ur, dni, let sem prespal in nemarno zapravil, ko mi vendar zato daješ čas, da bi svoje grehe objokoval, zanje pokoro delal in si zagotovil nebesa. Kaj bom odgovoril, ko mi bo rekel na sodbi: Daj odgovor za čas, ki sem ti ga dajal v tvoje zveličanje? Tebi samemu sem grešil in v pričo tebe sem hudo storil⁶⁾ ali „spomni se, Gospod, svojega vsmiljenja in svoje milosti, ki je od vekomaj“. Ne pomni grehov moje mladosti in moje nevednosti.⁷⁾ Zakaj terdno sklepam, da ne bom več druzega časa tratil s predolгим spanjem, igranjem in nekoristnim pogovarjanjem. Poterdi ta sklep, mene pa podpiraj, da ga bom mogel deržati, zakaj slab sem in nestanoviten.

¹⁾ De vita solit. c. 10. 2.

²⁾ Luk. 23, 43.

³⁾ Jan. 9, 4.

⁴⁾ Gal. 6, 7. 8.

⁵⁾ 1. Kor. 3, 8. 3.

⁶⁾ Ps. 50.

⁷⁾ Ps. 24, 6. 7.

2. Pretekli čas je v večnosti, iz ketere se ne bo nigdar več vernil; mladenič ne more več postati otročje starosti in sivi starček se ne more zopet postaviti v mladeniška leta. Ako zapravljaš zlati čas, keterega ti daje dobrotljivi nebeški Oče, je zapravljen za vselej in ga ne moreš nazaj poklicati. le popraviti ga moreš nekako, ali kaker piše sveti Pavel: „Odkuplajte čas“¹⁾. Neketeri delavci v svetem evangeliju so šli delat v vinograd še le ob 11. uri: delali so pa ta kratki čas tako pridno, da jih je gospodar ravno tako plačal kaker druge, ki so delali ves dan. Ako boš začel prav pridno delati, dobro rabiti čas, moreš tudi ti nekoliko popraviti zgubljeni in zapravljeni čas, popraviti pač imaš toliko „hudih dni“, v kterih nisi nič storil za nebesa, ketere si preživel v lenobi, raztresenosti, nemarnosti, s pogovarjanjem in kratkočasnostjo, v grehu, brez zatajevanja in premišljevanja, brez molitve in miloščine; te hude dni moraš popraviti, ako se želiš zveličati. Te hude, zgubljene dni pa boš odkupljeval, ako se boš v tem kratkem času, ki ti ga Bog še daje, z Bogom spravil, božji pravici zadostil in poplačal vse dolgove, ki jih imaš pri Bogu, in da boš tako pridno in goreče molil, pokoro delal, miloščino delil, tako pogosto prejemal svete zakramente, k maši hodil, da boš imel na zadnjo uro ravno toliko dobrih del in zasluženja kaker tisti, ki je vse svoje življenje dobro delal. Treba toraj dvakrat, trikrat več moliti in dobrega storiti, da boš nadomestil, kar si opustil, in popravil, kar si nemarno, slabo opravil, posebno ker je število let tvojega življenja prav majhino in še teh ne veš. V tem kratkem času delaš za srečno ali pa nesrečno večnost, zato „karkoli more tvoja roka storiti, urno stori, ker na spodnjem svetu, kamer hitiš, ni ne dela, ne umnosti, ne modrosti, ne vednosti“.²⁾

O neskončno vsmiljeni nebeški Oče, glej, pred tabo kleči evangelijski hlapec, ki ne more poplačati svojega dolga. Oh, poterpi z mano in vse ti bom povernil³⁾, samo podaljšaj moje življenje! drugači, kako vbog in zadolžen bom stopil na tvojo sodbo! Svetniki so te prosili in hrepeneli sè svetim Pavlom, da bi jih vzal iz te solzne doline k sebi, ker so bili sveti in polni dobrih del, „moji duši se pa studi moje življenje“⁴⁾ in bojim se zadnje

¹⁾ Ef. 5. 16.

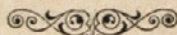
²⁾ Pridig. 9, 10.

³⁾ Mat. 18, 26.

⁴⁾ Job. 10, 1.

ure, bojim se, da bo prišla smert prehitro in skrajšala dni mojega življenja, ki so mi potrebni, da popravim svoje slabo življenje, da storim opuščeno pokoro in si nabereš vsaj nekoliko dobrih del. Podaljšaj moje življenje, zakaj trdno sklepam, da ne bom več zapravljajl ne dni, ne ur; zjutraj ne bom polegaj, čez dan ne bom tratil zatega časa z igranjem in nepotrebnim pogovarjanjem in razveseljevanjem, temuč bom zato več in bolj goreče molil, bolj pogosto v cerkev hodil in svete zakramente prejemaj, vodilo nataunko spolnjeval in vsak dan bom storil to (imenuj) ali kaj zopernega radovoljno preterpel za pokoro; kar bom mogel denes storiti, ne bom odlašaj na juternji dan. Zelo kesno je že, o Gospod, dnevi mojega življenja so se že nagnili, pa vender še morem; svetu ne morem vedno služiti, tebi pa; tebe vedno lahko ljubim, tudi v visoki starosti, kar bom tudi delaj s tvojo sveto pomočjo.

„Sin, čas prav obračaj“. Sir. 4, 23.

Sv. Alfonz tolaži dušo v britkosti.

(Dalje in konec.)

Božje veličastvo zasluži vse spoštovanje, ali njemu je veliko bolj všeč, ako mu bogoljubne duše služijo v ljubeznjivem zaupanju, kaker pa v boječi podverženosti. Toraj ne misli več, da je Bog trinog. Spomni se na milosti, ketere ti je dal, tudi potem, ko si mu toliko nehvaležnost izkazala. Spomni se njegove ljubeznjivosti do tebe posebno, keder te je vlekaj iz nerednega življenja! Spomni se izrednega razsvetljenja, s kterim te je tolikokrat vabil k svoji ljubezni; zato od zdaj nadalje občuj z Bogom z velikim zaupanjem in ljubeznjivostjo, tako kaker z najljubšim predmetom, keterega imaš v času in v večnosti. — Zdaj pa kaj družega.

Pogosto prejemanje sv. zakramentov ni potreba, da ti priporočujem, ker to ti je vže znano. Spoveduj se dvakrat na tjedem, ali vsaj enkrat.*) Kar se tiče sv. obhajila, slušaj spovednika. Keder ti dovolijo pristopiti k božji mizi, ne opusti nigdar sv. obhajila, tudi, ako občutiš še toliko dušno suhoto. Ako

*) To mnenje sv. Alfonzaj podverzi popolnoma spovedniku. Večina duhovnih vodnikov zahteva samo enkratno spoved na tjedem, in to prav.

pa ne moreš v resnici pristopiti k sv. obhajilu, obhajaj se duhovno.

Imej veliko ljubezen do dveh skrivnosti, namreč do presv. Rešnega Telesa in do terpljenja Kristusovega. Ako bi se združila ljubezen vseh serc v eno samo serce, bi ta ljubezen ne bila nič proti ljubezni, katero nam je izkazal Kristus v teh dveh skrivnostih, svojega terpljenja namreč in presvetega Rešnega Telesa. Toraj ljubi in zaupaj!

Naj te ne žali, ako se znajdeš v britkostih in težavah, ker to je znamenje ljubezni in ne jeze božje. V dokaz da je to resnično ti hočem tukaj predočiti zgled sv. Lidvine, device, ketere življenje je bilo polno britkosti in nadlog, da se težko v življenju svetnikov najde kaj takega. Ta svetnica je prišla na svet v Shidamu na Holandskem. Stariši njeni so bili jako vbogi. Še ko majhino dekle je neki dan pala na ledu in si zlomila eno rebro in ker je zaradi vboštva niso zdravili, se ji napravi na poškodovanem mestu grozna bula (tvor), kateri je okužil počasi celo telo. Stariši so jo zapustili brez vsmiljenja v njenih grozних bolečinah; da, ona ni smela niti ziniti, ker bi se bili nanjo precej hudovali.

Glava jo je zmirom strašno bolela in na čelu se ji je napravila velika rana, čeljusti so ji bile tako skriviljene, da ni mogla kaker le z veliko težavo jesti ali govoriti. Eno oko se ji je vderlo noter, da ji ni nič služilo, drugo je pa tako oslabeledo, da ni moglo terpeti sončne svetlobe, in komaj svetlobo svetilnice. Strašne bolečine so ji delali zobje. Kri jej je tekla iz ust, iz oči in ušes. Neprenehoma jo je martrala merzlica; metala je iz sebe neko mešo iz vode in kervi, akoravno je bila njena jed jako jako pičla. V toliko različnih bolečinah je bila v pomanjkanju vsega, in brez vsake pomoči. Ako ji je kakšenkoli kaka vsmiljena oseba dala kako zdravilo, se ga ni branila, temuč molče ga je popila, akoravno se ji je potem pomnožila njena grozna bolečina. Stariši, siromašni, naveličani tolike sitnosti, so se nanjo hudovali, rekoč, da ni za drugo na svetu kaker za njih nadlogo in škodo, ter da bi bilo najbolje da vmerje. Ona se je pa jokala, ne zaradi bolečin, ketere so jo grozovitno martrale, temuč zaradi sitnosti, katero je drugim delala.

Ker se ni mogla geniti, je ležala vznak, tako da jej je bil herbet ves gnjil, in ako bi jo bila kaka vsmiljena oseba vzdignila, bi se ji bila koža odtergala in tako ostal herbet ves

razmesarjen. Z eno besedo, petnajstletna deklica je ležala na postelji kaker vmirajoč človek, kateri komaj še diha. V takem stanju je sveta devica živela celih 38 let. —

Sicer pa niso bile samo telesne bolečine, ampak terpela je več let dušno zapuščeno in suhoto; ker ji je Bog vzel svojo občutljivo pomoč, tako da je ostala brez vsega zaupanja na božjo ljubeznjivost. In glej, hudobni duh se poslužil te pretežke duhovne skušnje, ter ji prigovarja, da so te njene nepopisljive britkosti le gotovo znamenje, da jo je Bog zapustil in da bo vmerla v obupanju. Lidvina pa vsa obdana od tolikih bolečin dušnih in telesnih, je radovoljao terpela, da, celo Boga hvalila, ker tako ž njo postopa. Da bi pa njemu še bolj dopadla, se je prevezala sè spokornim pasom (cilicijem), kateri se je vrinil v njeno ranjeno telo, in ji tako povekšal strašne bolečine.

Stanje dušnih britkosti je trajalo štiri leta, v kterih je terpela ne samo vdana v voljo božjo, temuč je še hvalila Boga, ker je ž njo tako ravnal. Združila je pa svoje težave s terpljenjem Kristusovim, in tako prestala to strašno dušno nevihto. Na to jo je pa Bog potolažil; ali vendar so ji ostale še zmirom telesne bolečine, ketere je voljno prenašala rekoč: „K eder pogledam Kristusa na križu, ne čutim bolečin. Bolečine me silijo, da kričim, ali pomnože mi tudi ljubezen.“ Tistim, kateri so jo milovali, je rekla: „Vse moje hudo ni nič, ker sem v rokah neizmerne Dobrote, namreč mojega Boga, kateri ima do nas večo ljubezen kaker oče ali mati.“

Molitev bogoljubne duše v zapuščeniosti.

Moj križani Jezus, ti veš dobro, da sem iz ljubezni do tebe vse zapustila! Ali ko sem zapustila vse zavoljo tebe, si pa ti mene zapustil. Ali kaj govorim jaz? Odpusti mi, večna Ljubezen, saj nisem jaz, ki tako govorim, ampak moja slabost je to; kar se tiče mene, ne zaslužim družega ko terpljenje. Ti si mene zapustil, ker sem zaslužila; odvezl si mi notranje sladkosti in tolažbe; ali akoravno žalostna in zapuščena, te vendar hočem ljubiti in hvaliti. Delaj z meno, kaker ti je všeč, le svoje milosti mi ne odvzemi! Gospod vzemi vse, ali svojo milost mi pusti! „Vleci me za sebo“! Ljubljeni moj Zveličar,

vleci me k sebi, ter me očisti vsega greha! Svojim hlapcem pridi na pomoč, ketere si z neprecenjeno keryjo odrešil! Na vsak način hočem biti tvoja, vsa tvoja, tebe hočem ljubiti po vsej svoji moči! Ali kaj morem jaz vboga? Tvoja kri je moje upanje! Mati božja in zavetnica moja, o Marija, ne nehaj prositi za me v mojih britkostih. Moje zveličanje zaupam naj prej presv. Kervi Kristusovi, potem pa tvojim molitvam. „V tebe, o Gospa, ti pravim sè sv. Bonaventurom, zaupam, na vekomaj ne bom osramožen a.“ Zadobi mi milost ljubezni božje na tem in na onem svetu, in nič družega te ne prosim. P. H. R.

Priporočilo v molitev.

V pobožno molitev se priporočajo rajni udje tretjega reda skupščine goriške: Magdalena (Marija) Plesničar iz Čepovana, Ana (Angela) Hojak iz Čepovana, Katarina (Magdalena) Marušič iz Opatjega sela, Katarina (Elizabeta) Leban iz Gergarja, Katarina (Serafina) Marzola iz Gorice; tomajske: č. gosp. Ludovik (Lazar) Benigar, duhovni pomočnik v Tomaju; ločniške: Angela (Kunegunda) Pettarin; trojiške: Iskra Marija, Jančič Barba (40 let vzgledna tretjerednica,) Križan Marija, Mulec Vincencij, Zavernik Genovefa iz trojiške župnije, Krampergar Marija od Sv. Ane, Čuček Gerica od Sv. Andreja, Fras Marija od Sv. Antona, Gajser Terezija in Zavernik Marjeta od Sv. Benedikta, Mavrič Katarina od Sv. Lenarta, Lovrenčič Terezija od Male Nedelje, Šiško Alojzija od Sv. Roperta, Horvat Jera iz Bezjak Gerica od Sv. Urbana, Ferenc Ana od Sv. Jurija na Ščaynici, Uršič Jurij iz Polenšaka in Ornik Marija; mariborske: Apolonija Kac od Sv. Martina pri Vurbergu, Ana Rudl iz Kamce, Ivana Verčko iz Puščave, Marija Ogrinc iz Spodnje Polskave, Katarina Malajner in Hoč, Terezija Otič iz Remšnika, Marija Robnik iz Puščave, Marija Wratschgo iz Maribora, Julijana Hriberšek iz Maribora, Marija Kresnik iz Tinja, Karolina Beranek (c. in kr. polkovnika vdova) iz Maribora, Marjeta Gerlič iz Maribora, Terezija Fras od Sv. Petra pri Mariboru, Marija Robnik iz Ruš, Marija Goznik od Sv. Ožbalta, Marija Polšak iz Prevorja, Marija Predan iz Slivnice.

Predstojništvo III. reda v Mariboru priporoča v molitev milostivega kneza in škofa layantinskega, da bi kmalu ozdraveli.

P. F. B. katehet v M. priporoča v molitev sebe in svoje šolarje ; nekega mladeniča J. K. da bi bil v samostan sprejet ; zidanje nove cerkve ; srečno ylivanje novih zvonov. M. T. tretjerednica v Mariboru priporoča v molitev sebe in svojega sinu. Na priprošnjo Marije Matere Milosti v Mariboru in na priprošnjo sv. Antona Padovanskega bi rada izprosila sebi stanovitnost v dobrem, svojemü sinu pa vspeh v latinskih šolah.

Nadalje se priporočajo v molitev : M. V. tretjerednica zaradi nesterpljive bolezni v trebuhu in za spreobrnjenje dveh bratov ; M. Sl., tretjerednica iz Šmartina pri Sl. Gr. za ozdravljenje iz dolgotrajne bolezni ; M. L. priporoča mater, dva brata in dve sestri za spreobrnjenje ; Fr. H. zelo bolno tretjerednico mariborske skupščine, skerbno mater in za čast božjo vneto ženo ; neka tretjerednica neko osebo za pomoč v dušnih težavah ; R. G. iz L. se priporoča, da bi ji Bog dal zdravje, ker je že tri leta bolna, in ako ozdravi, da bi ji dal tudi spoznati, ali je njegova sveta volja, da vstopi v samostan ; na nogi bolna dekle za zdravje ; M. F. priporoča eno močno bolno osebo za zdravje, rancega gospoda Stubeljna, sebe za razsvetljenje v neki zadevi ; zelo bolna vdova tretjerednica J. Gr. za zdravje ; P. Č. za gorečo ljubezen, vdanost v veljo božjo, dar molitve in dober namen ; J. S. za zdravje ; neka tretjerednica za pravo pobožnost in prijateljice za stanovitnost ; še neka za spravo mej sovražniki ; neka oseba za pomoč v stiskah ; V. Z. svojo mater za pomoč v telesni bolezni in dušnih britkostih, sebe, da bi mogel dobiti v kakem samostanu službo čevljarskega pomočnika ; H. M. tretjerednica za pomoč v bolezni, ravno tako tretjerednici H. S. in M. S. ; tretjerednik M. A. za pomoč v bolezni in dušnih težavah ; neka žena tretjerednica svojega moža za spreobrnjenje ; oče in mati, oba tretjega reda, svojo zašlo in zgubljeno hčer, da bi se vernila na pravi pot ; F. M. za pomoč v hudih dušnih in telesnih težavah ; oče in mati svoje otroke, da bi ne bili mej svetom zapeljani in se lahko naučili, kar se uče ; neka zgubljena deklica, da bi se vernila na pravo pot ; J. Gr. da bi mogel v vsem delati po božji volji ; več oseb iz Idrije za razne dobre namene ; neka žena za srečen porod (sv. maša se je opravila po namenu) ; M. K. priporoča neko težavno občinsko zadevo (sv. maša se je opravila po namenu na določeni dan ; Bog vsliši in poverni miloščino po svoji dobroti !)

Luk. 16 b: Je bil pak en bogat mož, ta se je oblačil v' škerlat inu v' dragu platnu . . . Jan. 3 a: Je bil pak en človek ondi, ta je osem inu trideset lejt bil bolan . . . 6 a: Je bila pak blizi velikanuč, téh Judou praznik . . . 6 b: So prišli pak drugi čolnuvi od Tiberiasa . . . 7 a: Je bil pak blizi ta Judovski praznik téh zelenih ut . . . 9 b: Je bila pak Sobota, kadar je Jezus bil tu blatu sturil . . . 10 b: Je bilu pak v' Jeruzalemu cerkounu ponoulenje inu je bila zima . . . 19 d: Je bil pak na tem mejsti . . . en vért . . . 21 a: So bily vkupe Simon . . . Djanje ap. 19 b: So se pak podstopili eni okuli teka-joči Judje . . . Luk. 12 e: Inu kadar vidite, de jug vlejée, taku pravite, Bo vroče, inu se taku zgody. Sal. prip. 9 a: Modrust je sebi eno hišo scimprala, inu sedem stebrou issekala. Je zaklala svojo živino, inu je svoje vinu gori pèrnesla. — Poslednja dva primera gresta sem le na videz. Namesti: Bo vroče pravimo sicer zdaj rajši: vroče bó, ali bó ima svoj če tudi ne tako močan povdarek kaker vroče. Stavek: je zaklala itd. je pa le nadaljevanje prejšnjega, podobno kaker n. pr. Jan. 6 a: Jezus pak je vzel te kruhe, je zahvalil inu je nje dal jogrom.

V prejšnjih primerih pa bi se moralo po nase res nekoliko drugači govoriti, n. pr. Ondi je pa bil neki človek, ki je bil bolan osem in trideset let . . . Teda j je bila velika noč blizu . . . Drugi čolnovi so pa od Tiberijade prišli itd.

Dalmatinova raba se opira na gerščino ali latinščino. Gerško *ǵv dē*, latinsko *erat autem* je po naše je bil pak; da mora stati kaj drugega spred, na to ni mislil, ker se v gerščini in latinščini naravnost s tistimi besedami začenjajo stavki. Da bi se smelo ali moralo reči bil je pak, kaker se zdaj piše, mu ni bilo znano, ker se takrat ni tako govorilo; saj se tudi še zdaj le v tistem primeru po pravici na prvo mesto postavi bil, ako ima prav poseben povdarek: „Ali si bil pri maši?“ „Bil sem, bil.“ „Bil sem pri vas, ali tebe ni bilo doma.“ V poslednjem primeru ima povdarek tudi sem; in tako povdarjena enklitika bi se dala postaviti tudi na prvo mesto: „Je pa bil tam en človek“ kaker: Je pa v Jeruzalemu ovčja kopel. So pa eni mej vami, ki ne vérujejo.

Taki primeri so mogli nadalje tudi druge pisatelje pripraviti, da so semtertja enklitiko na prvo mesto postavili, če ji ravno ni šel povdarek. Tako piše n. pr. Matija Kastelec Brat. bukv. str. 95: Je vprašanje: koku en človek letih odpustkov se more deležn storiti? — str. 99: s im grešil, ó slatki Jezus, nejmam s čim plačati, str. 365: Je potreba de vi nejmate obeniga sërda ééz rihtarja inu sodnike, ni ééz priče. — Bolje bi se reklo: Vprašanje je pa — ali: Zdaj je pa vprašanje. — Grešil sem, o sladki Jezus — Potreba je pa, ali: Zdaj je pa treba.

Veriti, Življenje svetnikov II. str. 34: Se ni čuditi, če je v učenosti in svetosti rastel . . . str. 42: Se more pravično živeti . . . str. 70: Cesar ga vidi hitro iti po mestu, ga pokliče in vpraša: Ljubi starček, kam hitiš? Mu odgovori: Hitim

s katoliškimi vernimi v cerkev molit Boga za ves svet in se posebno za tvoje cesarstvo. Cesar pravi: Ne spodobi se puščavniku v mestu biti. Sveti Afraat mu odgovori: Si m prišel v mesto gasit ogenj, kteriga si ti napravil. — str. 107: Potlej je vprašal sv. Justina: Kakošne vere si ti? Je odgovoril serčno: Si m katoliške vere . . . str. 119: O neumnež! če si m le eniga vidil ničemerne noše, si m ga berž posnemal; če ga nisem mogel, si m vsaj želel in nisem maral za dobri zgled ponižnih. Si m se izgovarjal: Nič hudiga ne mislim . . . V teh primerih bi bilo po našem jezičnem čutu prav: Zato se ni čuditi . . . Pravično se mora živeti . . . Ljubi starček, kam hitiš? On m u odgovori . . . To se ne spodobi puščavniku . . . Sveti Afraat mu odgovori: Jaz s e m prišel v mesto . . . Kakošne si ti vere? On j e odgovoril serčno: Jaz sem katoliške vere . . . Jaz sem se izgovarjal, ali: Izgovarjal sem se.

Enake primere nahajamo pogostoma v novem (Wolfovem) izdanji svetega pisma; Mat. 20, 21, 22: On pa ji je rekel: Kaj hočeš? M u pravi: Reci da sedita ta moja sina, eden na tvoji desnici in eden na tvoji levici v tvojem kraljestvu. Jezus pa je odgovoril in rekel: Ne vesta, kaj prosita. Ali moreta piti kelih, ki ga bom jest pil? M u rečeta: Moreva. J i m a reče: Moj kelih bosta sicer pila itd. — Jan. 6, 10: S o tedaj sedli, okoli pet tavžent mož števila . . . 6, 13: S o tedaj pobrali in napolnili dvanajst košev . . . 8, 33: S o mu odgovorili . . .

Tu bi bilo prav: On m u pravi . . . Oná m u rečeta . . . On j i m a reče . . . Sedlo je torej okoli pet tisoč mož . . . Pobrali s o tedaj . . . Oni s o m u odgovorili itd. —

Tudi v teh primerih, vsaj teh iz svetega pisma, je kriva gerščina ali latinščina, da so prišle pri nas enklitike na prvo mesto. Prestavljavci niso hoteli dostavljati zaimek, ki jih v gerškem in latinskem tekstu teh in podobnih zgledov ni.

Akoravno so se torej naši stariši pisatelji semtertja pregrešili zoper splošni zakon, da stoji enklitike na drugem mestu v stavku in sedanji se pregreše v nasprotnem oziru še večkrat, vender moramo priznati da se naš jezični čut vedno derži tega zakona, in sicer stoji enklitike na tem mestu ena za drugo v tem redu: sem ga, si ga, ga je, sva ga, sta ga, smo ga, ste ga, so ga, sem si ga, si si ga, si ga je, sva si ga, sta si ga, smo si ga, ste si ga, so si ga. se mi je, se ti je, se mu je, se ji je, se nama je, se vama je, se jima je, se mi ga je itd. n. pr. Ljudje, ki si si jih izbral, so se mi zdeli pošteni. Blago, ki vam ga bomo poslali, bi vas imelo zadovoljiti. Sena, če se vam ga je že kaj posušilo, nam prodajte.

Besedica pa (pri Dalm. pak) se postavlja pogostoma pred enklitike in v tem primeru je tudi enklitika: Eu mož pak je lok napel (I. B. Kral. 22 c); kjer se pa povdarja, tam stoji pred enklitikami le v začetku stavka, sicer za njimi.²⁾

²⁾ Na Štaj. se rabi menda tudi „š o“ enklitično: Zraven tega pa še se je več zavcev pred njim navzdignulo na pobeg.